

38. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Yleistilanne

Sota-ajan jälkeinen säännöstely jatkui edelleen monin tavoin vielä 10 vuotta sotien päättymisen jälkeen. Ulkomaan kauppaa käytiin lisenssien ja valuuttakontrollin varassa, palkka-, hinta-, vuokra- ym. säännöstely oli edelleen voimassa.

Kivihiihen ja polttoöljyn saanti ja maahantuonti oli kuitenkin riittävää, jonka seurauksena polttopuu siirtyi toisarvoiselle tilalle kulutuskeskuksien polttoainetaloudessa.

Sahateollisuudelle kertomusvuosi oli epäedullinen. Käytettyjen tukkien hinta oli niin korkea, että sahateollisuus toimi monilla sahoilla tappiollisesti. Englannin satamalakon johdosta keskeytyivät laivaukset sinne heti keväällä ja poikkeuksellisen suuri rahtien nousu lamautti myynnit ja rahtaukset Englantiin koko kesän ajaksi. Lievää puutavaran hintojen laskua, johon viejillä ei olisi ollut varaa, esiintyi myöskin sekä Englannissa että mantereen ostajamaissa.

Kuten viimeisten vuosien aikana oli ollut tavallista, oli metsätyömailla sekä mies- että hevostyövoiman puutetta. Viranomaisten määräämä keskimäärin 15 % suuruinen metsätyöpalkkojen korotus kevättalvella ei parantanut tilannetta.

Hankinta

Pinotavara. Kertomusvuoden kevääseen mennessä vanhat halkovarastot tulivat loppuunkäytetyiksi yleensä koko maassa. Halkojen ja halkometsien hinta suhteellisesti muuhun puutavaraan verrattuna oli niin alhainen, että halkometsien ostot ja halkohakkuut keskeytyivät miltei kokonaan. Eivät myöskään metsänomistajat itse toimittaneet halonhakkuita. Kaukokuljetuksien takana Pohjois-Karjalassa olevien halkoerien kuljetuksia häittäsi jatkuva rautatievaunujen puute. Tilanne halkojen osalta edessä olevan polttopuukauden varalle näytti varsin huonolta.

Vuoden vaihteessa olleitten varastojen lisäksi vastaanotettiin pinotavaraa kertomusvuoden aikana: käteis- ja hankintakaupoilla 42 568 m³, hakkuusopimuksilla 5 369 m³ sekä valmistettiin tukkipuiden latvoista 4 063 m³, eli yhteensä 52 000 m³.

Vanhat polttopuuvarastot käytettiin käytännöllisesti katsoen loppuun. Vuoden päättyessä niistä oli jäljellä: Helsingissä 6 801 m³ ja maaseudulla 9 130 m³, eli yhteensä 15 931 m³.

Keskeneräisiä hankintasopimuksia sekä pystymetsäkauppoja oli lisäksi n. 90 000 m³, mistä määrästä kuivaa, talvella 1956 käyttökelpoista tavaraa oli ainoastaan n. 15 000 m³.

Sahatukki- ja erikoispuukaupat päätettiin käytännöllisesti katsoen kokonaan jo ennen vuoden vaihdetta. Puitten ulosotto muodostui kuitenkin vaikeaksi, sillä olosuhteet olivat epäedulliset, suot olivat sulia ja upottavia, lunta tavallista enemmän ja työvoimasta oli puutetta. Pitkään jatkuneiden ajokelien ansiosta tavoitteet kuitenkin saavutettiin.

Kertomusvuoden aikana toimitettiin sahalle sahatukkeja 1 397 377 j³. Niiden keskihinta ilman korkoja ja yleiskuluja teki 139: 60 mk/j³.

Uuden hankintakauden alkaessa ei ostotoimintaa saatu aluksi käyntiin lainkaan. Maa-liskuussa korotettujen työpalkkojen sekä vähentyneen sahatavaran kysynnän aiheuttaman epävarmuuden vuoksi oli ostajien pakko pyrkiä alentamaan edellisen hankintakauden

liian korkeata raaka-aineen hintaa. Metsän omistajapuolella aloitettiin yhä toimintakykyisemmäksi kehittyneen metsänhoitoyhdistysten toimesta kiiwas kampanja hintatason pyyntämiseksi ennallaan.

Kun metsähallituksen tukkihuutokaupoissa syyskuun lopulla ostajat esiintyivät poikkeuksellisen pidättyväisinä ja hintatasokin laski edelliseen vuoteen verrattuna huomattavasti, alkoi lokakuun puolella sopimuksia vähitellen syntyä myös yksityismetsänomistajien kanssa. Vilkkaaksi ei kaupanteko kuitenkaan muodostunut. Kantohinta vaihteli Päijänteen rantaleimikoissa 85—95 mk/j³ vastaten edellisen hankintakauden 95—115 mk/j³ tasoa.

Kaikkiaan tekivät uudet ostot vuoden loppuun mennessä: sahatukkeja n. 600 000 j³ ja erikoispuita n. 80 000 j³.

Työvoimatilanne muodostui metsätyömailla vuoden alkupuoliskolla vaikeaksi. Kun epäedulliset sääsuhteet alensivat ansioita metsätöissä, pyrkivät työntekijät siirtymään muille työmaille, joilla ansio aikapalkkallakin tuli paremmaksi kuin raskaassa, urakkapohjalla tapahtuvassa metsätyössä.

Viranomaisten toimesta korotettiin metsätyöpalkkoja 7. 3. 1955 noin 15—20 %, joten kustannukset kohosivat ennakkoon arvioituja korkeammiksi. Esimerkiksi halkojen tekopalkka keskinkertaisessa leimikossa kohosi 284 mk:sta 341 mk:aan kuutiometriltä. Tukkien hakkuu- ja ulosottopalkoissa korotus teki n. 5 mk/j³. Työvoimavaikeuksien vuoksi tukkien kuorintaa ei saatu kaikkialla toimitetuksi metsässä, vaan täytyi se toimittaa jälki-kuorintana tienvarsi- sekä rantavarastoissa ja sahalla. Myöskin tästä aiheutui lisäkustannuksia.

Kuljetukset

Rautatiekuljetukset käsittivät: pinotavaraa 95 980 m³ eli 2 770 vl, erikoispuutavaraa 180 000 j³ eli 189 vl sekä sahalta lähetettyä: sahatavaraa 3 542 std eli 784 vl sekä haketta ja purua 43 387 m³ eli 1 140 vl, yhteensä siis 4 883 vaunukuormaa.

Rautatievaunujen saanti oli miltei koko kertomusvuoden ajan epäsäännöllistä ja aiheutui siitä paljon hankaluuksia ja lisäkuluja.

Maantiekuljetuksista hoidettiin pääosa omilla autoilla. Kiireellisimpinä aikoina tuotti tarvittavan lisävoiman hankkiminen vaikeuksia, sillä maan laadultaan heikko autokanta ei vastannut kasvanutta kuljetustarvetta. Talvikautena ajoja vaikeutti lisäksi epäedulliset sääolot.

Keväällä hankittiin kokeilumielessä erikoisraskas Diesel-moottorilla varustettu International kuorma-auto, jolla alkukesästä lähtien ajettiin sahatavaraa suoraan Heinolan sahalla Helsinkiin. Vaikka ko. auto ei kaikin puolin vastannut odotuksia, osoittautui tämä kuljetusmuoto edulliseksi ja kehittämiskelpoiseksi.

Kaikkiaan kuljetettiin kertomusvuoden aikana autoilla: pinotavaraa 68 880 m³ ja sahatukkeja suoraan sahalle 329 441 j³ sekä vesireiteille 745 000 j³, eli yhteensä 1 074 441 j³, lisäksi erikoispuita 180 000 j³.

Sahalta ajettiin autoilla: sahatavaraa rautatievaunuihin 3 542 std, suoraan kulutuspaikkoihin 368 std yhteensä 3 910 std sekä haketta ja sahanpurua rautatievaunuihin 43 387 m³.

Vesikuljetukset hoidettiin Päijänteen vesistöllä kokonaan omalla kalustolla. Pinotavaran kuljetusta häiritsi huomattavasti Vesijärvellä esiintynyt vaunupula.

Kaikkiaan kuljetettiin vesitse: Päijänteen vesistöllä pinotavaraa Vesijärvelle 25 667 m³ ja tukkeja Heinolan sahalle 1 067 936 j³ sekä Saimaalta 5 149 m³ ja meren rannoilta 720 m³ pinotavaraa.

Saha

Kertomusvuosi oli sahalla suhteellisesti laajan rakennustoiminnan aikaa. Jo edellisenä syksynä aloitetut höyryaseman ja kuivaamon rakennustyöt suoritettiin loppuun kertomusvuoden aikana. Kuivaamo otettiin käyttöön joulukuun alusta ja se osoittautui käytännölliseksi ja onnistuneeksi. Näitten lisäksi rakennettiin sahalle 15. 6. valmistunut höyläämö, johon koneistot siirrettiin Maunulassa puretusta vanhasta höyläämästä.

Vuoden aikana sahattiin puutavaraa 4 866 std. Tähän käytettiin 1 112 373 j³ tukkeja.

Sahalta toimitettiin puutavaraa 4 112 std. Teollisuushaketta toimitettiin 29 512 m³.

Sekä käytettyjen tukkien hankintakustannukset että kustannukset sahalla olivat edellisen vuoden vastaavia kustannuksia korkeammat. Kustannukset sahalla tekivät kertomusvuonna 8 215 mk/std, kun ne vastaavasti edellisenä vuonna olivat 6 365 mk/std. Rakennustoiminta häiritsi monin tavoin tuotantotoimintaa sekä aiheutti sahan lautatarhassa ja maastossa kustannustiliiä rasittavia ylimääräisiä töitä ja järjestelyjä. Työntekijäin keskimääräinen luku nousi edellisen vuoden 60:stä 71 mieheen. Työtuntimäärä oli 147 222.

Työvoimatilanne oli yleensä tyydyttävä, paitsi että rakennuskauden alkaessa esiintyi puutetta, joka jatkui vähäisenä työvoiman vajauksena koko rakennuskauden ajan.

Koneet ja laitteet toimivat sahalla hyvin. Viimeiset sähkömoottorit varustettiin kertomusvuoden aikana suojakytkimillä. Kondensaattorien ansiosta supistui loisteho sähkövirran käytössä hyvin vähäiseksi.

Kertomusvuosi oli sahatteollisuudelle erittäin epäedullinen. Myöskin Heinolan saha tuotti tappiota v. 1955 3 319 730 mk.

Tappiolliseen vuositulokseen vaikuttivat seuraavat seikat: korkea tukkien hinta, tuotantotoimintaa haitannut rakennustoiminta, kuivaamo saatiin koekäyttöön vasta vuoden lopulla, mutta rakennuspääoman korot rasittivat sahan korkotiliä jo kertomusvuoden aikana n. 2.5 milj. mk:illa, ventilaivaus, joka yleensä oli ollut voittoa tuottavaa, teki kertomusvuoden aikana ainoastaan 600 std, josta 180 std u/s laatua, laskutushinta kaupungin laitoksille pidettiin päivän hintoja alhaisempana.

Myynti ja hinnat

Polttopuujakelun määrä oli: kaupungin omille laitoksille 87 166 m³ ja yleisölle 29 286 m³ eli yhteensä 116 452 m³.

Tästä määrästä toimitettiin pilkottuna 33 011 m³. Hiiliä toimitettiin kaupungin tailoille 9 830 tn.

Paperi- ja kaivospuita toimitettiin kotimaisille ostajille 4 710 m³.

Koivuhalkojen laskutushinta kaupungin laitoksille oli koko kertomusvuoden ajan 1 650 mk/m³. Myyntihinta yleisölle oli 1. 1.—10. 7. 1 650 mk/m³ ja 11. 7. alkaen 1 750 mk/m³.

Erikoispuutavaraa toimitettiin seuraavasti: kaupungin laitoksille veistettyä hirttä 55 026 jm, veistettyä parrua 60 327 jm, junttapaaluja 4 700 kpl, ratapölkkyjä 4 776 kpl ja pylväitä 1 929 kpl.

Sahatavaran toimituksia suoritettiin seuraavasti: kaupungin laitoksille sahattua tavaraa 1 893 std, 34 671 mk/std ja höylättyä 189 std, 48 710 mk/std; kotimaisille ostajille havusahatavaraa 1 313 std, 39 963 mk/std ja koivusahatavaraa 73 std, 34 681 mk/std; ulkomaille laivattiin 601 std, 40 183 mk/std, hinnat keskihintoja vapaasti vauussa Heinolassa.

Sahalla oleva puutavaravarasto oli vuoden lopussa 2 893 std.

Yleistä

Ylimääräiset halkovarastot käytettiin kertomusvuoden aikana loppuun päivän hintoihin. Tästä loppuunmyynnistä aiheutui tappiota 4 334 625 mk. Täten normaaliuomiin saadun hankinnan vuositavoitteeksi asetettiin n. 80 000—100 000 m³ pinotavaraa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 26. 1. maa- ja vesialueen käsittävän lisäalueen oston Heinolan sahalle maanviljelijä Hakotieltä yhteensä 3 260 000 mk:n kauppahinnasta.

Kuivaamon valmistumisesta oli seurauksena, että kuivan tavarain varastoinnin järjestely muuttui kokonaan uudelle kannalle. Sahatun puutavaran varastokäsittely oli aiottu koneellistaa, jonka tavoitteen alkuvaihetta varten kesällä hankittiin Hyster-merkinen nosto- ja kuljetustrukki, joka on osoittautunut erittäin hyödylliseksi. Tämän järjestelyn yhteydessä ja sen johdosta, että Helsingin—Heinolan välinen kestopäällystetty uusi valtatie valmistuu lähiaikoina, kehitetään kertomusvuoden aikana alulle pantua sahatun puutavaran kuljetusta raskailla kuorma-autoilla sahalla suoraan Helsinkiin.

Kertomusvuosi oli sekä polttoainehankinnan että puutavarahankinnan alalla puutavara- ja polttoainetoimiston toiminnassa rajavuosi. Polttoainehankinnassa hiili astui ensi sijalle, ja sahalla aiheutti kuivaamo täydellisen muutoksen sahatavaran käsittelyn ja kuljetuksen alalla.